

KHK'LILARIN ÇOCUKLARINA YÖNELİK BASKILAR: GAZİANTEP MERKEZLİ OPERASYON BAĞLAMINDA İNSAN HAKLARI İHLALLERİ

1. GİRİŞ

6 Mayıs 2025 tarihinde Türkiye'nin Gaziantep il merkezli olarak 47 farklı ilde eş zamanlı yürütülen bir güvenlik operasyonunda, kamuoyunda “FETÖ/PDY silahlı terör örgütü” olarak tanımlanan yapılanmayla bağlantılı olduğu iddiasıyla 208 kişi hakkında gözaltı kararı verilmiştir.

Gözaltı işlemlerinin büyük ölçüde, 15 Temmuz 2016 sonrasında yayımlanan Kanun Hükmünde Kararnameler (KHK) ile görevlerinden ihraç edilen eski kamu görevlilerinin çocuklarını hedef alması dikkat çekicidir. Gözaltına alınan kişilerin çoğunlukla 18-25 yaş aralığında olması, uygulamanın ikinci kuşağa yönelik sistematik bir mağduriyet yarattığına işaret etmektedir.

2. HUKUKİ GEREKÇE EKSİKLİĞİ VE HAK İHLALLERİ

Operasyon kapsamında hedef alınan kişiler hakkında somut ve bireyselleştirilmiş delillere dayalı ciddi suçlamalar bulunmamakta; yurt dışı seyahat kayıtları, sosyal ilişkiler ve olağan yaşam pratikleri suçlama konusu yapılmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanı'nın kamuya yaptığı açıklamalarda, gözaltına alınan öğrencilerin Erasmus gibi uluslararası eğitim programlarına katılmaları veya aile ziyareti gibi nedenlerle yurt dışına çıkmaları da operasyon gerekçeleri arasında sayılmıştır.

Gözaltına alınan kişilere ilk 24 saat boyunca avukatla görüşme hakkı tanınmamış ve dosyaya erişim kısıtlaması getirilmiştir. Bu uygulama, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkına açıkça aykırıdır.

Soruşturmalar kapsamında kişilere yurt dışına neden çıktıkları, biletlerini nasıl temin ettikleri veya arkadaşlarına neden para gönderdikleri gibi kişisel özgürlük alanına giren konularda sorular yöneltilmiş, seyahat özgürlüğü ve özel yaşam hakkı suçlama konusu yapılmıştır.

Ayrıca, aile bağları da soruşturmaya dahil edilmiş; bireylerin anne, baba ve kardeş gibi birinci derece yakınlarının geçmişte yaşadığı hukuki süreçler veya aidiyet ilişkileri delil olarak değerlendirilmiştir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin 2023 tarihli Yalçinkaya kararında da vurgulandığı gibi, “Kanunsuz suç ve ceza olmaz” ilkesi çerçevesinde bu tür uygulamalar hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

3. GÖZALTINA ALINAN KİŞİ PROFİLLERİ

Operasyona konu olan kişilerin ortak özellikleri genel olarak şu şekildedir:

- 18-25 yaş aralığında genç yetişkinler ve üniversite öğrencileri,
- Kamu görevinden ihraç edilen bireylerin çocukları,
- Türkiye'de geçmişte adli işlem görmüş kişilerin aile üyeleri,
- Aile üyeleri yurtdışına çıkmak zorunda kalmış olan bireyler.

Bazı gençlerin, 18 yaşını doldurmuş olmaları nedeniyle Avrupa'da aile birleşimi hakkından faydalanamadıkları, bu nedenle aileleriyle üçüncü ülkelerde (örneğin Balkanlar) buluşmak üzere seyahat ettikleri anlaşılmaktadır. Bu durum dahi gözaltı gerekçesi yapılmıştır.

4. ÖNCEKİ OPERASYONLARLA SÜREGELEN UYGULAMA MODELİ

Bu operasyon, daha önce gerçekleştirilen bazı uygulamalarla paralellik göstermektedir. Örneğin, 21 Şubat 2025 tarihli ve içeriği derneğimiz tarafından 2 Mart 2025 tarihinde tarafınıza bir raporla bildirilen Antalya merkezli "Maydanoz Döner" soruşturmasında, KHK ile kamu görevinden uzaklaştırılan kişilerin çalıştığı özel sektör işletmeleri hedef alınmıştır.

Yine 7 Mayıs 2024 tarihinde gerçekleştirilen bir diğer operasyonda ise, 15’i reşit olmayan lise öğrencisi olmak üzere toplam 41 genç hakkında benzer nitelikte işlemler yapılmıştır. Bu soruşturmalarda bireylerin katıldığı sosyal etkinlikler ve dini içerikli faaliyetler dahi suçlama konusu yapılmıştır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Gaziantep merkezli operasyon, Türkiye’de 2016 sonrasında ortaya çıkan güvenlik politikalarının yalnızca bireyleri değil, aynı zamanda onların aile bireylerini ve özellikle çocuklarını da etkilediğini göstermektedir. Seyahat özgürlüğü, özel yaşamın gizliliği, eğitim hakkı ve aile yaşamına saygı gibi temel haklar, bu uygulamalarla ihlal edilmekte; ikinci nesil bireylerin geleceği ciddi biçimde riske atılmaktadır.

Derneğimiz, bu rapor çerçevesinde, benzer koşullarda mağduriyet yaşayan bireylerin iltica başvurularında bu tür olayların bağlam içinde değerlendirilmesini önemle önermektedir. Bu bağlamda, kişilerin yalnızca soy bağı veya sosyal ilişkileri nedeniyle soruşturmalara maruz kalabildiği, güvenlik politikalarının hukuki güvenceleri ihlal ettiği açıkça görülmektedir.

Ayrıca uluslararası insan hakları kurumlarının, Türkiye’deki bu sistematik hak ihlallerini yakından izlemeleri ve gerekli girişimlerde bulunmaları önem arz etmektedir. Bu tür uygulamalar, bireylerin toplumsal yaşamdan tamamen dışlanmasına ve “sosyal ölüm” olarak nitelendirilebilecek bir süreçte sürüklenmelerine neden olmaktadır. Nitekim bu durum, kişilerin “yaşam hakkı”nı dahi tehdit eder hâle gelmiştir.

**Güvenlik Araştırmaları ve
Hukukun Üstünlüğü Derneği
Yönetim Kurulu**